

Forbilledlig godt skrevet om folkehelse

Nina Sletteland, Ruth Marie Donovan
Helsefremmende lokalsamfunn
 Gyldendal, 2012
 234 sider

Folkehelseloven som trådte i kraft i 2010 og samhandlingsreformen som ble lansert i januar i år, tar til orde for at forebyggende og helsefremmende arbeid i større grad skal foregå lokalt, det vil si på kommunenivå. Med andre ord: Lokalsamfunnet skal være fremtidens kjernearena for dette arbeidet. Leger, helsepersonell, folkehelsekoordinatorer og andre pådrivere må følgelig dreie oppmerksomheten bort fra en tradisjonelt individrettet og livsstilsbasert forståelsesmodell – og i stedet rette blikket mot kollektive, tverrprofesjonelle og kunnskapsbaserte strategier. Dette er på ingen måte noe nytt tankegodt. Det nye er at vi har fått et lovverk som tar opp i seg disse ideene. Da trengs det faglige referanserammer og ikke minst praktiske virkemidler for å oppfylle lovens intensjoner.

Dette politiske bakteppet aktualiserer boken *Helsefremmende lokalsamfunn*, ført i penen av to sykepleiere med spesialutdanning innen fagfeltene helsefremmende arbeid, helsepsykologi og kunnskapsbasert praksis. Boken kan leses både som en lærebok for helsefagsstudenter og en veileder for fagpersoner som er involvert i folkehelsearbeid på lokalplanet.

Kort fortalt drøfter boken helse- og folkehelsebegrepet og den gjennomgående strategier

og modeller for forebyggende helsearbeid. Forfatterne utgangspunkt er at lokalsamfunnet er vår tids viktigste helse-determinant, forutsatt utvikling og tilstedeværelse av faktorer eller «egenskaper» som kollektiv resiliens (motstandskraft) og «empowerment». Disse og andre teoretiske konstruksjoner blir definert og drøftet på en klargjørende måte med bruk av praktiske eksempler for å illustrere poengene. Forfatterne fremfører løsningsorienterte tilnæringer til folkehelsearbeidet og folkehelseutfordringene. Deres filosofi er at gode resultater kan oppnås ved å skape en positiv endringskultur gjennom inkluderende, tverrfaglige prosesser der mål og planer blir tydelig definert og evalueringer blir systematisk gjennomført. Avslutningsvis presenterer de en rekke verktøy som kan brukes lokalt i det kommunale arbeidet, for å endre helseatferd samt planlegge og gjennomføre helsefremmende tiltak, så som stadiemodellen for endring, «precede – proceed»-modellen og sosial markedsføring.

Til å være så komprimert og samtidig proppfull av teori og kunnskap, er denne boken forbilledlig lettlest. Begrepsavklaringene er meget gode. Vanskelige ord og uttrykk drøftes kontekstuel. Kapitlene om sosiale ulikheter i helse, folkehelsearbeidets historikk og Ottawa-charterets betydning for dette fagfeltet, gir leserne innsikt og perspektiver. Referanselisten er imponerende og gir bokens innhold stor faglig legitimitet.

Noen innvendinger har jeg imidlertid:

Den viktigste er at innholdet er såpass kompakt at enkelte emner synes noe overflattisk behandlet, herunder internasjonale og nasjonale føringer for folkehelsearbeidet. Omtalen av sentrale styringsdokumenter for folkehelsearbeidet er i overkant kortfattet og tam, tatt i betraktning kontroversene som har utspilt seg i den offentlige debatt rundt for eksempel samhandlingsreformen. Jeg synes fraværet av enhver antydning av kritikk mot myndighetenes folkehelsepolitikk er påfallende, men antakelig er dette ideologisk motivert. For øvrig savner jeg en kritisk analyse av ressursbruken på ulike innsatsområder innen forebyggende og helsefremmende arbeid. Det er all grunn til å tro at forebygging er god samfunnsøkonomi, men i en bok der forfatterne heiser flagg for kunnskapsbasert praksis, skulle jeg gjerne sett noen regnestykker som dokumenterer eller i det minste sannsynliggjør lønnsomheten.

Når dette er sagt, står det bare igjen å ta av seg hatten for denne publikasjonen. Jeg kan ikke huske å ha lest noe så gjennomarbeidet og samtidig lettfattelig skrevet om et fagfelt i sterk utvikling, men som dessverre ofte blir presentert på en kjedelig og stemoderlig måte. Her øser forfatterne av sine kunnskaper, og de gjør det med begeistring. Boken anbefales til alle som har interesse av folkehelsearbeid både lokalt og nasjonalt.

Tom Sundar

